

Постапувајќи по претставката за заштита од дискриминација бр. 08-506/1 од 23.09.2022 година, поднесена од [REDACTED] застапувано од [REDACTED] од Скопје, преку полномошник – адвокат [REDACTED] од Скопје против [REDACTED] од Скопје, за извршена дискриминација по основ на етничка припадност во областа јавно информирање и медиуми преку социјалната мрежа „Фејсбук“, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на член 21 став 1 точка 14 од Законот за спречување и заштита од дискриминација (Сл. Весник на РСМ бр.258/2020) на 08.02.2023 година го донесе следново

МИСЛЕЊЕ

НЕ СЕ УТВРДУВА ВОЗНЕМИРУВАЊЕ врз основа на етничка припадност во областа јавно информирање и медиуми, извршена од [REDACTED] кон граѓаните на Република Северна Македонија со бугарска самосвест.

Образложение

На 23.09.2022 година, до Комисијата за спречување и заштита од дискриминација поднесена е претставка за заштита од дискриминација од [REDACTED] Скопје, застапувано од [REDACTED] од Скопје, преку полномошник – адвокат Бурим Сарачи од Скопје против [REDACTED] од Скопје, за извршена дискриминација по основ на етничка припадност во областа јавно информирање и медиуми преку социјалната мрежа „Фејсбук“ кон граѓаните на РС Македонија со бугарска самосвест.

Согласно наводите содржани во претставката, лицето [REDACTED] за кого подносителите потенцираат дека е новинар и уредник на [REDACTED] на 04.06.2022 година на својот личен профил на социјалната мрежа „Фејсбук“ поставил објава со следната содржина:

„Палењето на културниот клуб кој носи име на фашист е граѓанска должност и истото не може да биде осудувано. Тоа е исто како некој да излезе и да ги осуди партизаните затоа што излегле во планина и се бореле против фашизмот. Осудувањето на анти-фашизмот е фашизам! Оние кои го осудуваат варварското палење на овој објект, каде беа да го осудат варварството да се отвори овој фашистички клуб? Зошто не го осудуваат „варваризмот“ кој македонскиот народ го почнал на 11 октомври 1941 со палењето на фашистичката полициска станица во Прилеп? Зошто тогаш го слават овој според истите нив варварски потег како државен празник? Инаку, реално постои голема веројатност Бугарија да го има направено и вториот варварски чин, палењето, за да има изговор за вето! За жал, оваа држава покажува класично непријателство кон Македонија.“

Линк од објавата:
<https://www.facebook.com/lzlatev/posts/pfbid0TvhCuzTC2XnvqAKyfyjZWATLcnuzQ1dpd8gov8bNZvN7RT1KmAMvctNvMdQ4CJ8aol>

Дополнително, подносителите ја посочуваат и овјавената содржина на профилот на Златев на 16.06.2022, која гласи:

„Злосторствата на бугарскиот фашистички окупатор никогаш не смееме да ги забораваме. Не знам за вас, ама мене секогаш ми навируваат солзи кога ја читам пената „Цветови“ од Славко Јаневски. Песна која сведочи како плачот го обединил македонскиот народ во борбата против фашизмот. За жал денеска не владеат налудничави типови кои не го чествуваат овој настан, длабоко врежан во нашата меморија. Тие се исти како оние изроди кои ги кодошеле ваташките младинци кај **бугарскиот фашистички окупатор.** За жал, и порано на власт имавме налудничави типови кои се осмелија да го лустрираат Славко Јаневски. Тие се исти како оние кои го убедувале народот дека не треба да се оди во партизани за да се ослободи Македонија. **Среден прст за колаборационистите.**“¹

Линк од објавата:
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=5622980907735326&set=pcb.5622981107735306>

Според подносителот, овие две објави на профилот на Златев, поради големите број следбеници и пријатели, во јавноста поттикнале шовинистички, ксенофобични и дискриминаторски коментари кон граѓаните со бугарска самосвет. Дополнително, тие сметаат дека со ваквото дејствие лицето ██████████ сторил директна повторена дискриминација согласно Законот за спречување и заштита од дискриминација.

На 21.10.2022 година, Комисијата согласно член 24 став 7 од Законот, испрати Барање за произјаснување по наводите содржани во претставката бр. 08-506/2, на адресата наведена од страна на подносителот. Видливо трите поштенски печати од пратката, поштата направила три обиди за достава, на 21.10.2022 година, на 25.10.2022 и на 18.11.2022 година, по што ја враќа пратката до Комисијата, со ознака: „не побарал“.

Согласно став 2 од член 24 од Законот, Комисијата на 07.12.2022 година испраќа допис до подносителот со Барање за доуредување на претставката, бр. 08-506/3, потенцирајќи дека треба да достави точна адреса на потенцијалниот дискриминатор за да може истиот да се произнесе. Овој допис подносителот го примил на 12.12.2022 година.

На 15.12.2022 година, подносителот до архивата на Комисијата доставува Поднесок за достава на информации, бр. 08-506/4, во кој нагласува дека адресата која ја навел и при поднесувањето на претставката е престојувалиште на потенцијалниот дискриминатор, посочувајќи дека лицето таму е во работен однос – уредник на ██████████ и доставува и електронска адреса од Радиото.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација на 29.12.2022 година, праќа повторно Барање за произнесување по наводите од претставката до лицето ██████████ на електронската адреса luder.mk@post.com, архивиран под бр. 08-506/5, во кој повторно го наведува законскиот рок за произнесување од 15 дена од приемот на дописот, согласно член 24 став 7 од Законот. Од сето ова, Комисијата не може да утврди дали лицето до кое беше доставено Барањето за произнесување уредно до примил дописот па се откажал од можноста да прати писмено изјаснување по наводите од претставката или пак се работи за неуредна достава.

Заради горнаведеното, на својата 4 седница одржана на 08.02.2023 година, Комисијата одлучи да се произнесе по наводите содржани во поднесената претставка и при своето постапување ги зема во предвид релевантната меѓународна и национална правна рамка

¹ Зборовите се болдирани од страна на подносителот (заб.на Комисијата)

во однос на слободата на говорот и изразување и вознемирувањето како вид на дискриминација.

Имено, својата одлука Комисијата ја заснова врз следниве начела и принципи:

Прво, Уставот на Република Северна Македонија во членот 8 ги потенцира темелните вредности на уставниот поредок, започнувајќи со основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати со меѓународното право и утврдени со Уставот, слободното изразување на националната припадност и владеењето на правото. Членот 16 од Уставот ја гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, како и слободата на говорот, јавниот настап, јавното информирање и слободното основање на институции за јавно информирање.

Второ, Европската конвенција за заштита на човековите права, во членот 9, став 1, се потенцира дека: *„Секој човек има право на слобода на мислите, совеста и верата. Ова право ја вклучува и слободата на промена на верата и убедувањето, како и слободата за изразување на својата вера или убедување...“* Членот 10 пак ја гарантира слободата на изразување: *„Секој човек има право на слобода на изразувањето. Ова право ги опфаќа слободата на мислење и слободата на примање и пренесување информации или идеи, без мешање на јавната власт и без оглед на границите...“²*

Имено, при толкување на член 10 од Конвенцијата, Судот одлучил дека *„слободата на изразување сочинува една од суштинските основи на [демократското] општество, еден од основните услови за неговиот напредок и за развојот на секој човек“*. Судот во неколку наврати ја нагласил важноста на овој член, кој не се применува само за *„информации“* или *„идеи“* што се поволно примени или се сметаат за ненавредливи или за прашање на рамнодушност, туку и за оние што навредуваат, шокираат или вознемируваат; такви се барањата за плурализам, толеранција и слободоумие без кои нема *„демократско општество“*.³

Ограничувањето на слободата на изразување доколку е предвидена во закон, може да се однесува на причините наведени во став 2 од член 10 од Европската конвенција за човекови права кои се: државната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност, заштита на редот и спречување на нереди и злосторства, заштитата на здравјето и моралот, угледот и правата на другите за спречување на ширењето на доверливи информации или за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството.⁴

Трето, во Универзалната декларација за човековите права на ООН, членот 19 гласи: *„Секој има право на слобода на мислење и изразување. Ова право ја вклучува и слободата да се застапува одредено мислење без никакво вмешување и да се бараат, да се примаат и да се даваат информации и идеи преку медиумите и без оглед на границите.“⁵*

² https://www.echr.coe.int/documents/convention_mkd.pdf

³ <https://www.osce.org/files/f/documents/1/a/524610.pdf>, стр.8

⁴ <https://www.osce.org/files/f/documents/e/8/116610.pdf>

⁵

Четврто, Меѓународниот пакт за граѓански и политички права во членот 19, став 1 и став 2 гласат: 1. Никој не може да биде вознемируван поради своите мислења. 2. Секое лице има право на слобода на изразувањето. Ова право, без оглед на границите, ја подразбира слободата на изноаѓање, примање и ширење на информации и идеи од сите видови во усмена, писмена, печатена или уметничка форма, или на кој и да е начин по слободен избор.⁶

Петто, член 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација предвидува дека вознемирувањето претставува несакано постапување кон лице или група лица врз дискриминаторски основи што има за цел или последица, повреда на достоинството или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика.

Имајќи ги во предвид претходнопосочените правни рамки и европските и светските стандарди, Комисијата се впушти во анализа на содржината на објавите на личниот профил на социјалната мрежа „Фејсбук“ од страна на потенцијалниот дискриминатор. Во овој контекст, Комисијата констатира дека објавата е заснована на негово лично убедување и ставови, но и на непобитни историски факти што ги препознава балканската и европската историографија. Комисијата го зема во предвид и историскиот факт дека во текот на народноослободителната и антифашистичка војна 1941-1945, македонскиот народ и припадниците на сите останати етнички заедници во македонското општество изгубиле многу свои сограѓани и сограѓанки како резултат на злосторствата направени од страна на фашистичкиот окупатор. Секое негирање на признати историски факти, Европскиот суд за човекови права го толкува како историски ревизионизам, што е недозволива практика за секоја демократска држава. Дополнително, објавување на познати литературни и културни дела посветени на споменувањето на вакви историски настани, не само што се смета за слобода на изразување на свое мислење, став и верување (член 9 од ЕКЧП) туку и самото претставува начин на себеизразување, што е загарантирано со членот 10 од ЕКЧП. Оттука, Комисијата смета дека посочените објавени содржини на личниот профил на [REDACTED] на социјалната мрежа „Фејсбук“ најмалку се насочени и имаат за цел повреда на достоинството на граѓаните со бугарска самосвест, туку најверојатно се упатени кон политичките и идеолошките опоненти на [REDACTED].

Затоа, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација не утврди вознемирувачки говор извршен од страна на лицето [REDACTED] посочен од страна на подносителот како потенцијален дискриминатор, бидејќи во своите објави тој ја користи својата загарантирана слобода на изразување за да изнесе свои лични ставови и да „испровоцира“ одреден дискурс и наратив за кој Комисијата смета дека не е доволно за да биде исполнето битието на делото „вознемирување“ согласно член 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација.

⁶

<https://www.healthrights.mk/pdf/Pravnici/Megjunarodni%20dokumenti%20i%20mehanizmi%20za%20zastita%20na%20covekovite%20prava/%D0%9EN/2%20-%20%D0%9C%D0%B5%D1%93%D1%83%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BD%20%D0%BF%D0%B0%D0%BA%D1%82%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%93%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B5%20%D0%B8%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B5%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%87%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D1%82%20%D0%B8%20%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%93%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D1%82.pdf>

Согласно горенаведеното, правната рамка го дозволува слободното изразување и мисла се` додека е во границите на тоа слободата да не се злоупотреби во цели за нарушување на државната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност, заштита на редот и спречување на нереди и злосторства, заштитата на здравјето и моралот, угледот и правата на другите за спречување на ширењето на доверливи информации или за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството. Во конкретниов случај Комисијата за спречување и заштита од дискриминација смета дека слободата на изразување не е злоупотребено од страна на потенцијалниот дискриминатор во однос на постигнување на горенаведените негативни цели кои во тој случај би значело дека постои неопходност да се ограничи неговата слобода на изразување на личен став. Следствено, во овој случај, постои легитимна цел преку која слободата на изразување се употребува во јавниот дискурс на македонското општество преку кое може да се формира одредено јавно мислење или да придонесе кон општествена дебата по различни прашања, што е карактеристика на демократските општества.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација при разгледување на претставката и доставената документација од страна на подносителот, утврди дека не можат да се најдат факти за извршено вознемирување врз основ на етничка припадност во конкретниот случај. Согласно надлежностите од член 21 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, врз основа на погоре изнесеното, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација одлучи како во диспозитивот на мислењето.

Комисија за спречување
и заштита од дискриминација
Претседател
Исмаил Камбери

Доставено до:

3. Архива на КСЗД

